

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A tag kizárása a korlátolt felelősségű társaságból - Anyagi jogi szabályok

Szerző:

dr. Bencsik Bálint Attila

Budapest 2021. május

I. BEVEZETÉS

A jogi személy jogképes: jogai és kötelezettségei lehetnek. Ez a fikció a modern társasági jog alapja: a társaság tagjától, tagjaitól elkülönült akaratának létét fogadjuk el, mikor a jogi személyt, mint önálló jogalanyt kezeljük.

A jogi személy nem létezhet tagja - tagjai nélkül. Amennyiben a jogi személynek több tagja van, ezek magatartásának összessége adja meg az önálló jogi személy működésének alapját és irányát. A tagok harmonikus együttműködése pedig a jogi személy harmonikus működésének alapja. Több személy együttműködése azonban csak idelás esetben lehet zökkenőmentes, a valóságban többek együttműködésével szükségszerűen merülnek fel problémák is. Ha az egyén a saját gazdasági vagy személyes érdekeit a közösség érdekei elé helyezi, vagy bármely (akármely) okból a jogi személy érdekeivel ellentétes magatartást tanúsít, a jogi személy működése megnehezül, végső esetben ellehetetlenül.

A tag kizárásának intézménye erre a problémára jelent megoldást, lényege az önálló jogalany létének védelme saját tagjaival szemben.

Jelen publikáció célja a jogintézményre vonatkozó anyagi jogi szabályok bemutatása a gyakorlat tükrében. Mivel a leggyakoribb társasági formánk a korlátolt felelősségű társaság - a közzétett gyakorlatban is a korlátolt felelősségű társaságok tagját kizáró döntések dominálnak - célszerűségi és terjedelmi szempontból a korlátolt felelősségű társaságot emeltem ki az elemzés fókuszaként, külön kitérve az egyes, kizárás alapjául szolgáló aktív és passzív magtartásokra. A tagkizárás intézményére irányadó eljárási szabályokat egy kapcsolódó publikációban mutatom be.

A tag kizárására vonatkozó szabályokat jelenleg a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) tartalmazza, a gazdasági társaságokra vonatkozó szabályok között elhelyezett XIX. Fejezetben (3:107-108. §§). A jelenleg hatályos szabályok értelmében a társaság tagjai a taggyűlésen nem a tag kizárásáról, hanem a kizárási per megindításáról szavaznak. Amennyiben érvényes határozat születik, a társaságnak lehetősége nyílik a kizárási per megindítására. A kizárásról a bíróság rendelkezik ítéletben.

A következőkben először a Ptk. tagkizárással kapcsolatos szabályait mutatom be, azok diszpozitív vagy kógens jellegét vizsgálva. Ezután általánosságban vizsgálom a Ptk. kizárási klauzuláját, majd áttekintem azokat az esetköröket, amelyek gátolják a tagokat az érvényes döntéshozatalban. Ezeket követően pedig bemutatom a gyakorlatban kialakult magatartástípusokat, amelyek kizárási perek alapjaként gyakran előfordulnak.

II. Kógencia és diszpozitivitás

A Ptk. a társasági jog szabályozása körében a korábban uralkodó kógens szabályozásról általános jelleggel tért át a diszpozitivitásra¹. Az új szabályozási módszer értelmében, ha azt a Ptk. konkrétan nem tiltja, a tagoknak lehetőségük van a létesítő okiratban egyedi szabályok kialakítására, vagy a törvényi előírások szűkítésére, tágítására, amennyiben az nem ellentétes a Ptk. 3:4. § (3) bekezdésében foglalt általános szabályokkal, és a tagok egymás közötti és a jogi személyhez fűződő viszonyuk, valamint a jogi személy szervezetének és működésének szabályozása² körébe tartoznak.

A kizárási kérdéskörében a gyakorlatban felmerülő kérdés, hogy tiltó rendelkezés hiányában a Ptk. 3:4. § (3) bekezdése alapján a Ptk. 3:107-108.- szakaszai kógens, vagy diszpozitív rendelkezések-e. Ezt a kérdést vizsgálva a Civilisztikai Kollégiumvezetők Országos Tanácskozása a 2014. május 21-23. napjain tartott tanácskozásán akként foglalt állást, hogy *"a gazdasági társaság létesítő okirata nem térhet el a Ptk. 3:107. §-ának (2) bekezdésétől, mert a kizárásról a bíróság dönt, ez a rendelkezés tehát a bíróságra vonatkozik, ezért nem tartozik bele a tagok belső szabályozási körébe. A Ptk. 3:107. § (1) bekezdése alapján a perindításra a társaságnak az érintett tag ellen indított keresete alapján kerül sor, ezért nem értelmezhető az eltérés. Ezek miatt az okok miatt nem diszpozitív az*

¹ lsd. Ptk. 3:4. § (3) bekezdés

A jogi személy tagjai, illetve alapítói nem térhetnek el az e törvényben foglaltaktól, ha

a) az eltérést e törvény tiltja; vagy

b) az eltérés a jogi személy hitelezőinek, munkavállalóinak vagy a tagok kisebbségének jogait nyilvánvalóan sérti, vagy a jogi személyek törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését akadályozza.

² Ptk. 3:4. § (2) bekezdés

*a szabály sem, hogy az Nyrt. részvényese, illetve aki a legfőbb szerv ülésén a szavazatok legalább háromnegyedével rendelkezik - nem zárható ki."*³

A szövetkezet tagjának kizárása iránti perben hozott PJD2018. 26. számú döntésében a Debreceni Ítéltábla kifejtette, hogy a kizárásról való döntéshozatali eljárás a tag és a jogi személy közötti jogviszonyra, illetve belső szervezeti működési viszonyra vonatkozik [Ptk. 3:4. § (2) bekezdése szerinti feltétel], és nincs az eltérést egyedileg tiltó szabály. Az Ítéltábla akként foglalt állást, hogy a Ptk. a létesítő okirat Ptk. 3:4. §-ának való megfelelésének vizsgálatát nem korlátozza a nyilvántartásba vételi és változásbejegyzési eljárásra, arra akár a tag kizárása iránti perben is sor kerülhet. A Ptk. nem tartalmaz a Ptk. 3:4. § (3) bekezdés a) pontja szerinti rendelkezést, a szövetkezeti tag kizárását szabályozó rendelkezésektől való eltérés semmisségét nem mondja ki. Megállapította továbbá, hogy az eltérés megengedhetőségének vizsgálatának következő lépcsője, hogy az eltérés sérti-e a hitelezők, munkavállalók, a kisebbség nyilvánvaló jogait, vagy akadályozza-e a felperes törvényes működése feletti felügyelet érvényesülését. A Ptk. 3:4. § (4) bekezdés b) pontjában meghatározott személyi kör és feltételek közül egyedül a kisebbség joga az, amely e vonatkozásban értelmezhető. A másodfokú bíróság megállapítása szerint a tag kizárására vonatkozó hatáskörök megosztása során a Ptk. szabályaitól a tagok az alapszabályban eltérhetnek, a hatáskör - tiltó rendelkezés hiányában - szabadon telepíthető; ennek korlátját a kisebbségi jogok sérelmét megakadályozó rendelkezések jelentik.

A fentiek alapján egyértelmű, hogy a kizárás jogintézménye minden gazdasági társaságra kötelező, azokat elhagyni érvényesen nem lehet. A PJD2018. 26. számú döntésében kifejtettekre tekintettel megállapítható, hogy a Ptk. - ahogy a szövetkezetekre sem - a gazdasági társaságokra sem tartalmaz korlátozó rendelkezéseket. Így a Ptk. 3:4. § általános szabályain túl nincs akadálya, hogy a tagok a létesítő okiratban a kizárásra okot adó egyes tényállásokat határozzanak meg, egyes magatartásokat megengedetté minősítsenek, esetleg részletes eljárási szabályokat alkossanak. Felmerül viszont a kérdés, hogy a tagok által alkotott szabályok a gyakorlatban mennyire szűkíthetik a kizárás eseteit, így ki lehet-e érvényesen - szűk, vagy lehetetlen feltételekkel - az intézményt üresíteni.

³ Dr. Dzsula Marianna: Összefoglaló a "Kógencia és diszpozitivitás az új Ptk. jogi személyekről szóló könyvében" című vitaanyagban felvetett kérdésekben a Civilisztikai Kollégiumvezetők 2014. május 21-23. napjain tartott tanácskozása által kialakított álláspontokról. In: Kúriai Döntések - Bírósági Határozatok 2014/9. 989-991.old]

Álláspontom szerint a szabályok kógens jellege ezt nem teszi lehetővé, ilyenkor a 3:107. § (1) bekezdésének általános kaluzulája alkalmazandó.

A gyakorlatban az egyik leggyakrabban alapított társasági formát, a Kft.-t vizsgálva azt láthatjuk, hogy ritka, hogy a tagok érdeemben eltérjenek a Ptk. szabályaitól, hiszen a legtöbb korlátolt felelősségű társaság szerződésminta⁴ alapján készült létesítő okirat alkalmazásával jön létre, illetve tért át⁵ a Ptk. szabályainak alkalmazására.

III. A kizárási klauzula

A Ptk. a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (a továbbiakban: 1997. évi Gt.) és a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (a továbbiakban: 2006. évi Gt.) szabályaihoz képest kis mértékben finomított a tagkizárás szabályain. A tag kizárására okot adó magatartásokat jelenleg sem nevesít a szabályozás, továbbra is annak a tagnak lehet a kizárását kezdeményezni, akinek magatartása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyezteti. Ez a gyakorlatban alapvetően aktív, tevőleges magatartást jelent, de nem kizárt a tag kizárása passzív - mulasztásos - magatartás miatt sem. A kizárás további követelménye, hogy a veszélyeztetés nagymértékű, azaz jelentős és valós, reális legyen.

A hatályos szabályozás alapja a már az 1875. évi XXXVII. törvénycikkben is megjelenő formula: a társaságból kizárni azt a tagot lehet, akinek a magatartása a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyezteti. Ez, az 1997. évi Gt.-vel szabályozásba konkrétan bevezetett generál klauzula jellegű tényállás⁶ nem kívánja meg sem a tag előzetes írásbeli felszólítását⁷, sem a konkrét kár bekövetkeztét. A kizárás generálklauzula jellegére tekintettel esetileg kell a bíróságoknak mérlegelni, hogy a tagok által határozatba foglalt magatartások ténylegesen veszélyeztetették-e a társaság céljának elérését.

⁴ lsd. 6. számú melléklet a 21/2006. (V. 18.) IM rendelethez

⁵ lsd. a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény 12. §

⁶ Balásházy Mária: A társasági szerződés megszegése és a tagkizárás intézménye (GJ, 2002/4., 3-10. o.)

⁷ v.ö.: Pálkásné dr. Mika Ágnes: A tag kizárása bírósági határozattal II. (CH, 2000/1., 12-14. o.) 5.1 - 1988. évi Gt. 182. §;

Ebben a döntésben a társasági szerződés rendelkezései jelenthetnek esetleg további támpontot, hiszen abban a tagok meghatározhatják a társaság célját (céljait), de akár egyes, azt veszélyeztető magatartásokat is. Ám ahogy arra korábban is utaltam, kevés létesítő okirat tér el a jogszabályban meghatározott mintaszövegtől, amely ilyen rendelkezéseket nem tartalmaz. A konkrét vizsgálat során így a jogszabály szövegének alapos vizsgálatából kell kiindulni. Mi tekintendő veszélyeztetésnek? Mi a társaság célja? Milyen mértékű veszélyt jelent az adott magatartás?

A társasági célok elérését nagymértékben veszélyeztető magatartás a károsodás előidézésére alkalmas veszélyhelyzetet - jogellenes állapotot -- eredményező magatartást jelenti. Meg kell említeni, hogy a bírói gyakorlat e tekintetben nem volt mindig egyértelmű, azonban a Legfelsőbb Bíróság BH 2001.583. számon közzétett döntésében már az 1988. évi Gt. szabályai alapján is arra az álláspontra helyezkedett, hogy tényleges hátrány hiányában is érvényesen dönthet a társaság tagjának kizárásáról; tehát nem szükséges a kár bekövetkezése.

A társaság céljának kérdését vizsgálva először talán a gazdasági társaság fogalmát érdemes megvizsgálni: a gazdasági társaságok üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására, a tagok vagyoni hozzájárulásával létrehozott, jogi személyiséggel rendelkező vállalkozások, amelyekben a tagok a nyereségből közösen részesednek, és a veszteséget közösen viselik.⁸ Ebből következik ugyanis, hogy a társaságot tagjai üzletszerű közös gazdasági tevékenység folytatására hozzák létre, melynek eredményeként eredményre tehetnek szert. Így megállapítható, hogy amennyiben a kizárás alapjául szolgáló magatartás (például a működés zavarásával) közvetve, vagy közvetlenül a közösen elérni kívánt gazdasági eredményt veszélyezteti, a társaság célja van veszélyben.⁹

A BH2004. 517 számon közzétett döntésben már az 1997. évi Gt. 49. § (1) és 50. § (2) bekezdéseiből levezetésre került, hogy a kizárás alapjául kizárólag olyan, a keresetindításról döntő társasági határozat meghozataláig bekövetkezett ok, magatartás szolgálhat, amelyre tekintettel az érintett tag társaságban maradása a társaság jövőbeni működésére, céljának elérésére nézve nagymértékű veszélyt jelentene. A tag kizárásának tehát nem feltétele a tényleges hátrány bekövetkezése,

⁸ Ptk3:88. § (1) bekezdés

⁹ lsd.: Dr. Szalay Zsuzsa: A tagkizárás egyes szabályai az új Ptk.-ban (KD, 2014/11., 1196-1204. o.)

okozása, ugyanakkor a kizárás alapjául csakis olyan tagi magatartás - tevékenység, mulasztás - szolgálhat, amely a társaság jövőbeni működésére valós és súlyos veszélyt jelent.

„A kizárás alapjául kizárólag a keresetindításról döntő társasági határozat meghozataláig bekövetkezett ok, magatartás szolgálhat.”¹⁰ Tehát amennyiben a felperes a perben ezt meghaladó okokra is hivatkozik, azok vizsgálata szükségtelen.

A fentiekre tekintettel meg kell állapítani, hogy a kizárási tényállás minden társaság esetén más és más, ezért került egy generálklauzula kialakításra. „A tag kizárásának konkrét okainak kimerítő felsorolása nem lehetséges.”¹¹ A konkrét magatartások tényállásba rendezése jogszabályi szinten túlságosan leszűkítené a társaságok lehetőségeit. Ám az, hogy a társaságok életének jogszabályi leképezése nem lehetséges, nem egyenlő azzal, hogy a bírói gyakorlat vizsgálatával nem lehetne bizonyos esetköröket, tipikus kategóriákat elkülöníteni. Egy ilyen rendszerezés - mint iránytű - hasznos mind a gazdasági élet szereplőit, mind a jogalkalmazás számára.

Fontos tehát ismételten kiemelni, hogy a bíróság azt a tagot zárhatja ki, kinek magatartása a társaság céljának elérését veszélyezteti. Ez a megfogalmazás implementálva tartalmazza, hogy a tag társaságban maradásával a jövőben nem lesz képes a társaság elérni a célját. A bíróságok természetesen nem látják a jövőt, így az ítélet alapját csak a múltban tanúsított magatartások jelenthetik, melyekből alappal lehet arra következtetni, hogy a tag maradása a jövőben további károkat, végül akár a társaság működésképtelenségét eredményeznék.

A tag múltbeli magatartásának társaságra gyakorolt hatásának eltérő értékelése okán döntött a Fővárosi Ítéltábla a BDT2019.4021. számon közzétett döntésében. Az első fokon eljáró Fővárosi Törvényszék a felperes - a Zrt. volt vezérigazgatójának - kizárásáról döntött a társaság tagjai közül, mivel vezető tisztségviselőként a felperes sérelmére vagyon elleni bűncselekményt követett el. Az elsőfokú bíróság döntésében a tagi és ügyvezetői minőség közötti határt próbálta áttörni, álláspontja szerint a bűncselekményre tekintettel az alperesnek a felperesi társaságban való maradása attól függetlenül nagymértékben veszélyezteti a társaság céljainak elérését, hogy

¹⁰ Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.41.378/2003/3.

¹¹ . Dr. Szalay Zsuzsa: A tagkizárás egyes szabályai az új Ptk.-ban (KD, 2014/11., 1196-1204. o.)

időközben megszűnt a vezérigazgatói tisztsége. Az elsőfokú bíróság ítéletében kiemelte, hogy az ítélezési gyakorlat a társaság sérelmére elkövetett vagyon elleni bűncselekmény elkövetését minden esetben olyan súlyos magatartásnak ítélte meg, amiből egyértelműen és okszerűen lehetett arra következtetni, hogy a bűncselekményt elkövető tagnak a társaságban maradása nagymértékben veszélyezteti a társaság céljainak elérését. A másodfokú bíróság azonban a döntéssel nem értett egyet, az ítéletet megváltoztatta és a keresetet elutasította. Döntését arra alapította, hogy az alperes vezérigazgatói megbízatása megszűnésével a társaság képviselőjére, önálló intézkedésekre már nincs jogosultsága, így a múltbeli események alapján a jövőre nézve nem lehetett megállapítani, hogy az alperes terhére rótt magatartás a jövőben is komoly veszélyt jelentene a felperes céljainak elérésére. A közzétett döntésből a tagi jogviszony mellett viselt társasági tisztségek kizárás körében felmerülő kérdéskörön túl azonban kiolvasható, hogy a tag múltbeli magatartásainak vizsgálati körét nem csupán a kizárásról szóló határozat adja meg, azt a bíróságnak adott esetben tovább kell szűkíteni a valóban releváns tényekre, így a fenti példából kiemelve: a tagi minőségben tanúsított magatartásokra.

IV. A kizárás kizártsága

IV.1 Kétszemélyes társaság

Kéttagú Kft. esetén a kizárás visszas helyzetet teremtene, ezért a Ptk. továbbra is tilalmazza a kétszemélyes társaságból történő tagkizárást. Mivel a kizárással érintett tag nem szavazhat, akár a kisebbségben lévő tag is kizárhatná tagtársát.¹²

A Legfelsőbb Bíróság 1991-ben hozott Cgf.II.32.848/1991/5. számú eseti döntésében is következetesen elzárkózott a kéttagú társaságok körében a tag kizárásának lehetőségétől. A konkrét esetben a választottbíróság az 1997. évi Gt. 49. § (2) bekezdésben foglalt tilalomra figyelemmel ítélettel utasította el a felperes keresetét. A társaságba ugyan belépett egy harmadik tag, ám a korabeli szabályok értelmében a társaság tagjait érintő változás (bővítés) csak a cégjegyzékbe történő bejegyzéssel vált hatályossá, így - mivel a cégbíróági eljárás nem került befejezésre a választottbírósági ítélet meghozataláig - a társaságot kéttagúnak kellett tekinteni a határozat meghozatalakor.¹³

¹² v.ö.: Pálinskáné CH 2000/I. 5.1

¹³ Ujlaki László: Tagkizárás kétszemélyes korlátolt felelősségű társaságból (GJ, 2001/6., 26. o.)

IV. 2. Az Nyrt. részvényese

A korábbi társasági jogi szabályozás csak a részvényes¹⁴ kizárásának tilalmát mondta ki. A Ptk. újítása, hogy a Zrt. esetén is helyet enged a társaság számára veszélyt jelentő tag (részvényes) kizárásának. A változtatást a jogalkotó a Ptk. indokolásában a Zrt.-k személyegyedítő jellegére alapította. Ez a szemlélet szorosban egybecseng a ténnyel, hogy az Európai Parlament és Tanács a társasági jog egyes vonatkozásairól szóló 2017/1132 irányelvét a Magyarországon bejegyzett jogi személyek közül kifejezetten az Nyrt.-re kell alkalmazni, a Zrt.-re nem. Nemzetközi szinten részvénytársaságnak (company limited by shares; Aktiengesellschaft) az Nyrt. tekinthető.

IV.3. A ¾-es szótöbbséggel rendelkező tag

A szavazatok legalább háromnegyedével rendelkező tag ellen nem indítható kizárási kereset. Ez akár a kisebbségvédelem korlátjaként is felfogható tilalom, mivel nem engedi áthágni az abszolút többségi akaratot. Fontos különbség azonban, hogy a Ptk. a szavazati arányokhoz köti a tilalmat, így a ¾-es üzletrészt bíró tag is kizárható, ha a társasági szerződés az üzletrészek arányától eltérő szavazati arányokat állapít meg.

IV.4. Az előtársaság

A Ptk. 3:101. § (2) bekezdés d) pontja szerint a gazdasági társaság előtársasági létszakaszában nincs helye tag kizárásának. Az előtársasági szak a társaság életében különleges létszakasz, hiszen bejegyzés előtt a társaság létesítő okirata még nem esett át a cégbírósi vizsgálaton, így függő jogi helyzet keletkezne, ha a későbbi elutasított bejegyzés okán létre nem jött jogi személy tagjának kizárásáról születhetne döntés. Másrészt az előtársaság nem folytathat üzletszerű gazdasági tevékenységet a nyilvántartásba-vételi kérelem benyújtását megelőzően¹⁵, így a társaság céljának elérését is sokkal nehezebben lehetséges veszélyeztetni.

Mivel a hatályos cégtörvény szerint a bejegyzésről a cégbírósi egyszerűsített eljárás esetén 1 munkanapon, egyébként - a hiánypótlásra biztosított határidőt nem számítva - a bejegyzésére

¹⁴ 1997. évi Gt. 49. § (2) és 2006. évi Gt. 47. § (2)

¹⁵ Ptk. 3:101. § (1) bekezdés 2. mondata

irányuló kérelem beérkezésétől számított tizenöt munkanapon belül dönt¹⁶, a valóságban nem, vagy kirívóan kivételes esetben adódhat olyan élethelyzet, hogy a bejegyzés előtt a tag kizárása felmerülhessen. Amennyiben a társaság tagjának bejegyzése objektív okok miatt nem lehetséges (halál, eltiltás) a cégbíróság végzésére tekintettel kerülhet sor a módosításra, ám ezek a helyzetek egyébként sem alapozzák meg az eltiltást.¹⁷

IV. 5. A tag tagsági viszonyának felfüggesztése

A Ptk. 3:108. § (5) bekezdése egyértelmű tilalmat állít a tagsági viszonyának felfüggesztése esetére, így ha a folyamatban lévő kizárási perben a bíróság a felperesei kérelemnek helyt adva¹⁸ felfüggeszti az alperes tagsági jogainak gyakorlását, érvényesen nem lehet újabb tag kizárásának kezdeményezéséről dönteni. Törvényi tilalom hiányában tehát - ha a tagsági jogok felfüggesztését nem kérték - a kizárási per tartama alatt is lehet további tagok kizárásáról határozni, pereket indítani.

IV.6. Nem tagok kizárása

Bár evidenciának tűnik, de a kizárás feltétele, hogy a társaságból kizárni kívánt személy a társaság tagja legyen.

Amennyiben az adott személy még nem tagja a társaságnak: az üzletrész átruházására vonatkozó rendelkezések szolgálnak a tagok kizárásának eszközüül, akár a harmadik személyekre történő elidegenítési szabályok kialakításával, akár végső esetben az elsőbbségi jogok gyakorlásával.

A problémát az jelenti, hogy pontosan ki, mikortól és meddig is tekinthető a társaság tagjának. A hatályos szabályozás¹⁹ értelmében az átruházással létrejött tagsági jogviszony a társasággal szemben az annak történt bejelentésétől értendő; azt nem a cégbírósági bejegyzés konstituálja. Az

¹⁶ Ctv. 46. § (7) bekezdés

¹⁷ Lsd. még az előtársasággal kapcsolatban: Dr. Mohai Máté: Felelősség és helytállási kötelezettség a társaságok jogában (Pécs, 2017. június)

¹⁸ Ptk. 3:108. § (3)

¹⁹ Ptk. 3:169. § (2) Az üzletrész átruházása folytán bekövetkezett tagváltozás a társasággal szemben annak bejelentéstől hatályos; az üzletrész új jogosultját a társasággal szemben a nyilvántartásba vételtől függetlenül a bejelentéstől illetik meg a tagsági jogviszonyból eredő jogosultságok, és terhelik a tagsággal járó kötelezettségek.

1997. évi Ctv. 30. § (2) bekezdése rendelkezett akként, hogy a tagváltozás cégbejegyzését kell kérni a cégbíróságnál, és a tagok változása a cégjegyzékbe történő bejegyzéssel, de a változás időpontjára visszamenőlegesen válik hatályossá.

A Kúria az 1522/2006. számú gazdasági elvi határozatával már az 1997. évi Gt. 50. § (2), (3) és (4) bekezdései alapján kimondta, hogy a tag kizárására irányuló perben a bíróság jogszerűen vizsgálhatja, hogy a per folyamatban léte alatt az alperes tagsági viszonya megszűnt-e. Az adott perben a bíróság akként foglalt állást, hogy a per folyamatban léte alatt a tagsági viszonyukat megszüntető (üzletrészüket átruházó) alperesekkel szemben a kizárási pert meg kell szüntetni. A Legfelsőbb Bíróság 1145/2004. számú elvi bírósági határozatában kifejtettekre hivatkozva a másodfokú ítélet rögzítette, a társasággal szemben a tagváltozás akkortól hatályos, amikor az üzletrész új tulajdonosa a tulajdonszerzés tényét a társaságnak a Gt. szerinti szabályok betartásával bejelenti. A 381/2003. számú elvi határozatban foglaltakra tekintettel pedig a kizárási per megindításának az üzletrészt átruházó taggal szemben addig van helye, amíg az üzletrész társasággal szemben hatályos átruházása nem történik meg.²⁰

A Legfelsőbb Bíróság 1997. évi Gt.-re alapított értelmezése a mai napig is érvényes, a BDT 2008.1909. számon közzétett döntésben a másodfokú bíróság - az EBH2004.1145. számú döntésre hivatkozással - a 2006. évi Gt. 127. § (1) bekezdése alapján azt állapította meg, hogy az alperes kizárásának nem lehet helye a felperesi társaságból, mivel az alperes az üzletrészt átruházta, ami a társaságnak jogszerűen bejelentett, így az vele szemben hatályosult.

A BDT2012.2732. számon közzétett döntésében a 2006. évi Gt. 47. § alapján a Győri Ítéletábrla már úgy határozott, hogy a megszűnt tagsági viszonyú alperessel szemben előterjesztett tagkizárási keresetet érdemi vizsgálat nélkül kell elutasítani.

V. A kizárásról rendelkező határozat következményei

Mint arra a publikáció elején is utaltam, a tagsági jogviszonyt a bíróság kizárásról rendelkező jogerős ítélete szünteti meg, nem a társasági határozat, így természetesen a 3.107. § (3) bekezdését is ekként kell értelmezni. Az ítélet előfeltétele azonban a megfelelő határozat, melynek

²⁰ lsd.: Dr. Szalay Zsuzsa: A tagkizárási szabályai az új Ptk.-ban (KD, 2014/11., 1196-1204. o.).

meghozatalára a taggyűlésre (döntéshozó szervre) vonatkozó szabályokhoz képest a 3:108. § (1) bekezdés speciális rendelkezéseket alkalmaz.

A legfőbb szerv a perindítás elhatározásáról minősített - legalább háromnegyedes - szótöbbséggel dönthet. A Ptk. diszpozitív jellegéből fakadóan azonban nem egyértelmű, hogy a $\frac{3}{4}$ -es szótöbbségtől érvényesen el lehet-e térni a társasági szerződésben. Mivel a Ptk. 3:19. § (3) bekezdése a semmisség jogkövetkezményét az egyhangú döntést előíró szabályoktól eltérő létesítő okirati rendelkezésekhez fűzi, elméletileg nincs akadálya a határozat eredményességét alacsonyabb, akár egyszerű többséghez kötni. Mivel a tag kizárása a tagok egymáshoz, illetve a jogi személyhez fűződő viszonyába tartozik, így álláspontom szerint ebben a körben az eltérés megengedett.

További speciális rendelkezés, hogy az érintett tag a perindítás kérdésében nem szavazhat. Belátható, hogy a saját kizárásának kérdésében a tag közvetlenül érintett, így a szavazata torzítaná az arányokat. Érdekesebb kérdés azonban az, hogy az Ptk 3:19.§ (2) bekezdésében foglalt, a szavazásból kizárt személyek köre ilyen esetben hogyan alakul. Amennyiben például egy társaság több tagja is családi kapcsolatban áll, szavazhatnak-e érvényesen?

Ebben a kérdéskörben a bírói gyakorlat úgy foglalt állást, hogy a kizárásról szóló határozat meghozatalában csak a kizárni kívánt tag nem vehet részt.

A BDT2007. 1559. szám alatt közzétett ítéletében a bíróság kifejtette, hogy a szavazati jogból kizárt tagok köre lényegében a szavazás kimenetelében való közvetlen és a többi taghoz (részvényeshez) képest a saját személyében érintett érdekelttséghez kötődik. A tag a taggyűlési határozat meghozatalában akkor nem vehet részt, ha a jogszabályban írt előny, illetve hátrány egyidejűleg a határozat következtében közvetlenül és nyomban megállapítható. A fentiek szerint a szavazásból csak az a tag van érdekelttség címén kizárva, akit az adott kérdés a saját személyében közvetlenül érint, a többi tag azonban nem.

A PJD2017. 19. számon közzétett döntésben pedig az Ítélőtábla akként foglalt állást, hogy ha a többségi tulajdonosnak a kizárás kezdeményezése iránti határozat meghozatala tekintetében lenne is személyes érdekelttsége, az semmiképpen sem közvetlen, a határozattal a közgyűlés nem a

kizárásról, csak a per megindításáról határozott, a kizáráshoz a bíróság döntése szükséges. Lényegében az Ítélet tábla arra a megállapításra jutott, hogy a tag kizárása tárgyában hozott határozat tekintetében a szavazásra jogosultak körének szűkítése csak kivételes esetekben engedhető meg. A perbeli esetben ugyanis nem hivatkozhatott eredményesen az alperes arra, hogy az alapul fekvő határozat meghozatalában érdekelt (és így a határozathozatalból kizárt) volt azt megszavazó többségi tulajdonos tag. A másodfokú bíróság ugyanis elutasította annak vizsgálatát, hogy a határozatot megszavazó többségi tulajdonos tag az alperes kizárásának eredményeként más szerződéses kötelezettségétől szabadulna-e.

A szabályszerűen összehívott és megtartott taggyűlésen hozott, írásba foglalt, kizárásról rendelkező határozat nyitja meg tehát az utat a tag kizárása felé. A határozatnak tartalmaznia kell a kizárás okát, ám erről a kérdéskörrel bővebben az egyes kizárás alapjául szolgáló magatartások között, míg a Ptk. 3:108. § (2) bekezdésében foglalt 15 napos határidővel és a Ptk. a 3:108. § (3)-(5) bekezdéseiben szabályozott tagsági jogviszony felfüggesztésével részletesebben a perjogi kérdésekkel foglalkozó publikációban fogok foglalkozni.

A továbbiakban a kizárás alapjául szolgáló gyakori magatartások bemutatására térek át.

V. Egyes, a kizárás alapjául szolgáló magatartások

A következőkben a közzétett bírósági gyakorlat vizsgálata során elkülönített, vitás esetköröket fogom bemutatni. Általánosságban kijelenthető, hogy döntések közzététele olyan esetekben szükséges, amikor megítélésük nem egyértelmű. A könnyebb áttekinthetőség érdekében a megvizsgált döntéseket a kizárási határozatban állított magatartások szerint aktív és passzív magatartások szerint csoportosítottam.

V.1. AKTÍV MAGATARTÁSOK

V.1.1. A tag kapcsolata a társaság versenytársával

A bírósági határozatok tanúsága szerint az egyik leggyakrabban előforduló kizárási ok a kizárni kívánt tag által kifejtett konkurens tevékenység²¹. Könnyen belátható, hogy a tag társaságban maradása veszélyezteti a társaság céljainak elérését, ha konkurens vállalkozás részére információkat szolgáltat.

Az 1997. évi Gt. alapján hozott, EBH 2001. 447. számon közzétett döntésben a Legfelsőbb Bíróság is ilyen tényállásban foglalt állást. A perben ugyanis bizonyítást nyert, hogy a felperes üzletrészét az alperes a felperesi társaság versenytársának - egy másik Kft-nek - az érdekében, általa biztosított vagyomból szerezte meg abból a célból, hogy a felperes működéséről, tevékenységéről a versenytárs részére információkat szerezzen. Mivel a két cég a szűkebb gazdasági környezetükben ugyanazokon a pályázatokon vett részt, ez a magatartás önmagában elegendő volt arra, hogy az alperes felperesi társaságban maradása a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyeztetését jelentse.

Azonban az is leszögezendő, hogy konkurens társaság részére végzett bármely tevékenység nem garantálja a tag kizárását. Így a BH2004.472. számon közzétett döntésben alaptalan volt a kizárás iránti kereset, mivel a gazdasági társaság hozzájárult ahhoz, hogy tagja a társaság tevékenységi körébe tartozó tevékenységet más javára is végezzen. Perbeli esetben az alperes, mint tag eleinte kizárólagos szerződést kötött a felperesi társasággal vendégek közvetítésére (vadászatszervezés), ám a felperes 2000. évben hozott határozatával ezt a kizárólagosságot felfüggesztette. Mivel ezt követően az alperes által felperesnek közvetített vendégek száma csökkent, a felperes egyhangú határozatával kizárta az alperest tagjai közül, de a Legfelsőbb Bíróság által helybenhagyott ítéletével a törvényszék elutasította a felperes kizárás iránti keresetét. Döntése indokolása egyrészt az volt, hogy a közvetítést az alperes nem tagként vállalta, az a felek közötti független szerződésen alapult, másrészt pedig a felperes maga járult hozzá a kizárólagosság megszüntetéséhez. A bíróság arra is rámutatott, hogy sem a felperes társasági szerződése, sem az elbíráláskor hatályos jogi szabályozás nem tiltotta vagy korlátozta az alperes tagsági viszonya melletti tevékenységét, így a felperesi hozzájárulás hiánya sem alapozta volna meg az alperes kizárását. Mivel az üzletszerzés nem tagi kötelezettség, hanem az ügyvezetés feladata, tagsági jogviszonya alapján az alperest közvetítési kötelezettség nem terhelte. A körülmény pedig, hogy az alperes nem közvetített a felpereshez vendégeket, nem jelentette felperes céljai elérésének veszélyeztetését.

²¹ Balásházy Mária: A társasági szerződés megszegése és a tagkizárás intézménye (GJ, 2002/4., 3-10. o.)

A konkurens társaságban fennálló tagsági jogviszony megítélése vitás volt a korai bírói gyakorlatban is. A döntések egy része megengedhetőnek tartotta a kizárást: így az 1988. évi Gt. alapján hozott BH 1993.419. számú eseti döntésben a bíróság már önmagában azt a tényt elégségesnek ítélte, hogy a tag egy másik betéti társaságban is tagként vett részt, ezt az üzleti verseny tisztaságát sértő magatartásként értékelte. A BH 2001. 583 számon közzétett ítéletben a Legfelsőbb Bíróság helyben hagyta a másodfokú bíróság elsőfokú ítéletet megváltoztató döntését. Az első fokú bíróság álláspontja szerint nem alapozta meg a kizárást, hogy a tag azonos tevékenységi körű gazdasági társaságban tagsági viszonyt létesített, hiszen a Gt. csak az ügyvezetőre vonatkozóan tartalmaz ilyen tilalmat. A jogerős ítélet indokolása a jóhiszemű joggyakorlás követelményére és a tagok egymás és a társaság felé fennálló együttműködési kötelezettségre hivatkozással arra a megállapításra jutott, hogy a tag nem támaszthat konkurenciát a társaságnak az abban végzett tevékenysége során szerzett üzleti kapcsolatait, üzleti tapasztalata felhasználásával.

Más döntések viszont a tisztán a konkurens társaságban fennálló tagsági jogviszonyt nem tartották elegendőnek. A BH 1994. 180.szám alatt közzétett eseti döntésben a Legfelsőbb Bíróság úgy foglalt állást, hogy *"más, azonos tevékenységi körű gazdasági társaságban való tagság önmagában nem ad alapot a korlátolt felelősségű társaságból való kizárásra"*. Hiába volt a tag valóban tagja és ügyvezetője egy másik, a társasággal azonos tevékenységet folytató társaságnak; sem az 1988. évi Gt., sem a társasági szerződés nem tartalmazott olyan rendelkezést, amely korlátozta, vagy tiltotta volna más tevékenység folytatását. Hasonlóan foglalt állást a Debreceni Ítéletábrla a Gf. IV. 30.413/2008/5. számú ítéletében. Hasonló tartalmú álláspontot fogalmaz meg a BH 1991. 441. szám alatt közzétett eseti döntés is. Ebben a Legfelsőbb Bíróság leszögezte, hogy bár kétséget kizáróan megállapítható az, hogy a kizárt tag két tevékenységi körét tekintve teljesen azonos társaság tagja, ennek a kérdésnek a megítélése nem a Gt. alá tartozik, hanem tisztességtelen verseny eredményezhet, s mint ilyen eshet a versenytörvény tilalma alá.

A BH 2007.19 számon közzétett döntésben az 1997. évi Gt. alapján a Legfelsőbb Bíróság kimondta, hogy nem vezethet a tag kizárásához, ha egy másik társaságban folytatott vezető tisztségviselői tevékenysége során ennek érdekeit képviseli, ahogyan a tag taggyűlésről való távolmaradása sem.

A fenti tényállásból következő, a gyakorlatban is előforduló problémakör nem más, mint: munkaviszony és tagsági jogviszony kapcsolata.

Gyakori a korlátolt felelősségű társaságok esetében, hogy tagsági jogviszony mellett a tag a társasággal munkaszerződést is köt. A Ptk. természetesen nem sorolja fel a munkaviszony megszűnését a tagság megszüntetésének okaként, ez életszerűtlen is lenne. Nem kizárt azonban, hogy a létesítő okiratban a kizárás alapjaként a munkaviszony azonnali hatályú megszüntetését kizárási tényállásként szerepeltessék.

A jelen publikáció vizsgálati körén kívül eső, de rendkívül érdekes kérdés, hogy lehet-e (kell-e) olyan szabályt alkotni, ami a munkaviszony megszűntéhez a tagsági jogviszony automatikus megszüntetését (mint a törzsbetét szolgáltatás elmulasztása) rendeli jogkövetkezményként.

Dr. Farkas Csaba véleménye szerint a *„bíróságnak minden esetben konkrétan, a körülményeket alaposan mérlegelve kell állást foglalnia abban a kérdésben, hogy a magatartás súlya és a társaság által tett intézkedések megalapozzák-e a kizárást. A Gt. nem teszi lehetővé, hogy a rendkívüli felmondás automatikusan maga után vonja a tag tagsági jogviszonyának a megszüntetését.”*²²

V.1.2. Tagsági jogok

Bár *„a bírói gyakorlat egységes abban, hogy - többlettényállás nélkül - önmagában a tagsági jogok gyakorlását nem tartja kizárási oknak”*²³, létezik olyan kirívóan visszaélészerű magatartás, ami megalapozza a kizárást. Természetesen extrém esetekről van szó, így nem minősíthető kizárás alapjául szolgáló ténynek, ha a tag a pótbefizetés elrendelése ellen szavaz, mert nincs meggyőződve annak szükségességéről. Ez ugyanis a tagsági jogviszonyából eredő joga (Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.275/2009/5.). Ugyanígy nem minősül visszaélészerű joggyakorlásnak, ha a tag a társaság alapvető gazdasági érdekeivel ellentétes döntés meghozatalához nem járul hozzá (Szegedi Ítéltábla Gf.III.30.384/2011/5.); de az sem, ha a tag rendszeresen a többséggel ellentétesen szavaz, mint látjuk azt a Fővárosi Ítéltábla 16.Gf.40.063/2018/6. számú döntésével

²² Dr. Farkas Csaba: A tagkizárás a bírói döntések függvényében II. (CH, 2005/7., 3-5. o)

²³ Dr. Szalay Zsuzsa: A tagkizárás egyes szabályai az új Ptk.-ban (KD, 2014/11., 1196-1204. o.)

közzétett esetben, ahol az alperes 2014. és 2016. között 35 alkalommal szavazott a többségi akarattal szemben.

Nem alapozta meg továbbá a kizárást az sem, mikor a tag a volt ügyvezető kérésére a tag a volt ügyvezető által másik társasággal kötendő ügyletekhez cégkivonatokat és tulajdoni lapokat szerzett be, illetve hogy megismételt taggyűléseket tartott és ennek nyomán változásbejegyzési kérelmet terjesztett elő a cégbírósághoz. A bíróság álláspontja szerint még ezek a magatartások nem jelentettek valós és súlyos veszélyt a társaság jövőbeni működésére, különös tekintettel arra, hogy a változásbejegyzési kérelmet bejegyzés előtt a cégbíróság vizsgálni köteles, ezért nem szabályszerűen hozott döntés bejegyzés alapját nem képezheti. (Fővárosi Ítéltábla 10. Gf. 40.125/2008/4)

„Az sem kizárás alapjául szolgáló tény, ha a viszonylag rövid idő óta tag alperes a „jogelődök” magatartását folytatva meghiúsítja szavazatával az ügyvezetők választását.”²⁴

A PJD2018.18. számon közzétett ügyben a Fővárosi ítéltábla helyben hagyta az elsőfokú bíróság keresetet elutasító határozatát. A felperes azért kívánta kizárni a tagjai közül az alperest, mert álláspontja szerint annak érdekei alapvetően ellentétesek voltak a társaság és többségi tulajdonosainak érdekeivel, az érdekellentét feloldására vagy az alperes tagsági viszonyának megszüntetésére a tag kizárásán kívül nem látott más lehetőséget. A felperesi társaság többi tagjának az volt az álláspontja, hogy az alperes a tagsági jogaival visszaélészerűen él, mivel az következetesen, konkrét indokolás nélkül - a felügyelőbizottság és a könyvvizsgáló előterjesztései ellenére - nem fogadta el a társaság éves beszámolóit; leveleket intézett a társaság hitelező bankjai felé, melyekkel a felperes hitelfelvételét nehezítette; bíróság előtt támadta meg a társaság 2013. évi V. törvényre áttérő határozatát a határozat végrehajtásának felfüggesztése indítványozása mellett, ezzel is a társaság működésének ellehetetlenítését célozva. A bíróság ítéletében azonban nem a tag magatartásának társaságra gyakorolt hatásait vizsgálta, hanem a tagnak felrótt magatartás és a perindítás időbeli viszonyát vette figyelembe, és a BH2004.517. számú döntésre hivatkozva kifejtette, hogy a 2016. éven előterjesztett keresetben az alperes 2013. évben kifejtett magatartására eredményesen hivatkozni nem lehetett.

²⁴ Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.548/2011/3.

Létezik azonban a tagsági jogok gyakorlásának olyan minimuma, ami a tag kizárásához vezethet. A perbeli esetben az alperes szisztematikus magatartása a társaság működésének ellehetetlenülésére vezetett, a tag kizárásáról döntött a bíróság. A BDT2011.2451 számú döntésben az eljáró Debreceni Ítéltábla az alperes kizárásáról döntött. A konkrét esetben a társaság működése ellehetetlenült, az az alperes ellenzavazata miatt pedig nem sikerült érvényesen határozatot hozni a törvényes működés helyreállításáról. Az alperes többször is a felperesi társaság kényszer-végelszámolásának elrendelését kezdeményezte, továbbá megfellebbezte a cégbíróság taggyűlést összehívó határozatát. A döntése indokolásában a bíróság úgy foglalt állást, hogy bár a tag jogosult volt a határozatok ellen szavazni, a tendenciózus joggyakorlása nem volt a Ptk. 4. § (1) bekezdése szerinti rendeltetésszerű joggyakorlásnak minősíthető, magatartása nem a társaság célját szolgálta. Az Ítéltábla álláspontja szerint összeegyeztethetetlen volt az alperes tagi mivoltával, hogy sorozatosan kezdeményezte a cégbíróságnál a felperes kényszer-végelszámolását, és az is, ahogyan a szavazati jogát gyakorolta.

A fenti konkrét esetek mellett általánosságban kijelenthető, hogy a gazdasági verseny tisztaságának sérelme mellett a társasági cél elérésének veszélyeztetését is jelentheti, amikor a tag jogszabályban garantált tagsági jogait visszaélészerűen gyakorolva a versenytárs érdekében él - például iratbetekintési - jogával.

A tagsági jogviszonyból eredő jogok gyakorlásán túl a tagi kötelezettségek aktív magatartással történő megszegése is megalapozhatja a kizárást. A Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.524/2011/4. számú ítéletében a tagot kizárta a felperesi társaságból, mert nem a vállaltak szerint teljesítette az apport szolgáltatását. A perbeli esetben a tag a társaság részére kizárólagos felhasználási, hasznosítási jogosultságot biztosító szoftver rendelkezésre bocsátását vállalta, de a felperes az alperes által szolgáltatott szoftverre mégsem szerzhette kizárólagos jogot, ezzel az alperes nagymértékben veszélyeztető, súlyosan társaságellenes magatartást tanúsított.

A tagi kötelezettségek teljesítésének elmaradásánál azonban ki kell emelni, hogy a vagyoni hozzájárulás teljesítésének elmulasztása [3:98. §] nem fogja megalapozni a kizárást, mivel ilyen

esetben arra nem kerülhet sor: a nem teljesítő tag tagsági jogviszonya jogszabály erejénél fogva szűnik meg.

V.1.3. A tag magánérdeke a társaság illetve más tag érdekeivel szemben

Ebben a magatartáscsoportban alapvetően két kategóriát lehet elkülöníteni: amikor a tag társasági céllal ellentétes magánérdekét érvényesíti, és a tagok közötti vitákat.

A tagi és társasági érdekek ütközése körében előzetesen rá kell mutatni, hogy a tagok magánérdekeiket rendszerint tagi jogaik gyakorlásán keresztül érvényesíthetik, de véleményem szerint ezt a kategóriát el lehet határolni a publikáció előző pontjában tárgyalt esetkörtől, mivel a kizárást a tagi magatartás célja is megalapozhatja.

A BDT2012. 2789. számú döntés értelmében *„a jóhiszeműség és tisztesség polgári jogi alapelvével, továbbá a társaság érdekével ellentétes, és ezért a tag kizárását megalapozza a tag magatartása, ha üzletrészt színtelt szerződéssel - kizárólag a társaság döntéshozatalának megakadályozása céljából - ruhazza át, és felajánlja a társaság munkavállalóinak a hozzátartozója által alapított társasággal munkaviszony létesítését, szerződéses partnereinek másik céget üzlettársként.”* A konkrét esetben az alperes - saját személyes előadása szerint is - taktikai célból, az ügyvezetői tisztségből visszahívása megakadályozása érdekében kötött ajándékozási szerződést, továbbá ügyvezetői tisztség megszűnését követően a jövőben alapítandó cégéhez próbálta meg átcsábítani a felperes munkavállalóit és vállalkozóit. Ezen magatartások nem a felperes, hanem az alperes egyéni érdekeit szolgálták, a bíróság döntése értelmében előrevetítették, hogy az alperes társaságbeli jelenléte a felperesi társaság működését, gazdasági céljai elérését a jövőben is súlyosan veszélyeztetné, ezért a kizárásáról határozott.

A tagsági joggal való visszaélés körében már tárgyalt BDT2011.2451 számú döntést ebben a kategóriában is szerepeltetni kell. Elvi értelemben került ugyanis kimondásra, hogy *„a kft. tagjának olyan magatartása, amely nem a társaság céljainak elérését, hanem saját - azzal ellentétes - magánérdekének érvényesítését szolgálja, rendeltetésellenes joggyakorlásként alapot adhat a tag kizárására”*. A bíróság ugyanis megállapította, hogy az alperes kizárásának alapjául szolgáló szisztematikus társaságellenes joggyakorlásának (a határozatok elleni szavazatai és a kényszer-

végelszámolási eljárások kezdeményezése) oka az az egyéni célja volt, hogy a társaság megszűnjön. Az adott esetben az önérdek követése szélsőséges jelleget öltött, hiszen a szavazati jog gyakorlásának módja a társaság létét fenyegette.

Az 1988. évi Gt. alapján iránymutató jelleggel mondta ki a bíróság a BDT2000. 85. számon közzétett döntvényben, hogy *„Általában önmagában az a körülmény, hogy a társaság és a tag között jogvita keletkezik, közöttük valamilyen jogcímen elszámolási vita alakul ki, nem kizárási ok. Kivételt képez, ha a tag szerződésszegő magatartása a társaság működésére nézve bizonyítottan súlyos következményekkel jár.”* A perbeli esetben azonban a másodfokú bíróság az elsőfokú ítéletet megváltoztatva a tagot kizáró társasági határozatot hatályon kívül helyezte, mivel a tag és a társaság közötti elszámolási vitában a tag a per megindítása előtt megfizette a társaság által követelt vételár összegét. Azonban a határozatban kifejtésre került, hogy amennyiben a tag tartozását nem teljesítette volna, a bíróságnak vizsgálnia kellett volna, hogy az ténylegesen nagymértékben veszélyeztette-e a társaság céljainak megvalósulását.

A tagok közötti vitákkal kapcsolatban megjegyezném, hogy ebben az esetben a tagok magánérdekeinek ütközéséből, a tagok személyes ellentétéből eredő tényállások képezik az elemzés tárgyát, nem a társaság működésével vagy jövőjével kapcsolatos eltérő elképzeléseikből eredő vitáik. Ebben a kérdésben egyértelmű a bírói ítélkezési gyakorlat, amelyet kitűnően szemléltet a következő döntés: *„A társaság tagjainak személyes ellentétei, házastársi vitái, a tagsági jogok tekintetében kialakult eltérő álláspontja önmagukban nem szolgálhatnak a tag társaságból való kizárásának alapjául.”* (BH2008.47.) A konkrét esetben a társaság tagjai az alperes, az alperes volt házastársa, illetve annak szülei voltak. A felperes tagjainak házastársi viszonya romlott meg, ez vezetett a kizárási határozat meghozatalához. A bíróság a keresetet elutasította, külön is kiemelve, hogy a határozatban állított fenyegető magatartások az alperes és a felperes ügyvezetőjének személyes jogvitájával kapcsolatban, és nem a társaság működésével összefüggésben merülhettek fel.

V.1.4. A tag ellen indított eljárás

Főszabályként megállapítható, hogy a tag ellen folyamatban lévő polgári vagy büntető eljárás sem szolgál a kizárás elégséges alapjául. Így nem lehet alapos a kizárás iránti kereset önmagában azért,

mert a taggal szemben büntető eljárás van folyamatban, illetve az sem, ha a tag másik társaságban követett el polgári, vagy büntető eljárás lefolytatására okot adó cselekményeket.²⁵

Ez érthető, hiszen egyrészt a jogerős, bűnösséget megállapító ítélet hiányában mindenkit megillet az ártatlanság vétele. Másrészt a tag társaságtól független cselekménye kis valószínűséggel kelthet olyan hatást, ami a társaság célját nagymértékben veszélyeztetné. Pontosan ebből következik azonban, hogy a társaság sérelmére elkövetett cselekmény viszont szolgálhat kizárás alapjául.

Ilyen tényállással került közzétételre a PJD2016. 18. számú ítélet, melyben a másodfokú bíróság helybenhagyta az alperest kizáró elsőfokú ítéletet. A felperesi társaság azért kérte az alperes kizárását, mert az neki bűncselekményekkel vagyoni hátrányt okozott. Az elsőfokú bíróság nem fogadta el azt az alperesi védekezést, hogy a bűncselekményeket nem tagként, hanem ügyvezetőként követte el, mivel álláspontja szerint az alperes ügyvezetőként is a felperesi gazdasági társaság tagja volt, így nem volt jelentősége, hogy a tag egyben többletjogosultságokkal rendelkező tisztségviselő volt-e vagy sem, ilyen minőségben követte-e el a felperesre nézve vagyoni hátrányt eredményező cselekményeit. A bíróság a felperesnek okozott vagyoni hátrányt a jogerős büntetőítélet alapján egyértelműen bizonyítottan találta, mely magatartások - mint bűncselekmények - messzemenően kimerítették a Ptk. 3:107. § (1) bekezdésében hivatkozottakat.

Ezzel ellentétesen döntött azonban a Fővárosi Ítéltábla a BDT2019.4021. számú ítéletében. A felperes vezérigazgatójának kizárásáról szóló elsőfokú ítéletet megváltoztató ítéletében. A kereset elutasításának egyik indoka az volt, hogy az ítélet szerint tag kizárására nem adhat okot a vezető tisztségviselői minőségben tanúsított, jogerős büntető ítéletben megállapított magatartás. Emellett a Tábla azt is kifejtette, hogy a 2016. május 19-i közgyűlésen meghozott perindítási határozat alapjául szolgáló, a közgyűlés álláspontja szerinti tagi magatartás 6 évvel előzte meg a kizárási per indításáról határozó közgyűlést. A jogsértőnek tekintett tagi magatartás miatt az igényérvényesítés huzamosabb ideig történő elmulasztására figyelemmel úgy kell tekinteni, hogy ez a magatartás nem jelentett a társaság jövőbeni működésére valóságos és súlyos veszélyt.

²⁵ Dr. Farkas Csaba: A tagkizárás a bírói döntések függvényében II. (CH, 2005/7., 3-5. o); Fejér Megyei Bíróság a Gf.

A fentiek függvényében összegzésül megállapítható, hogy a tag társaságtól független cselekménye általában nem szolgál alapul a kizárás alapjául, sőt, még a társaság sérelmére elkövetett cselekmény sem. A fenti két ítéletben azonban többletelem, hogy a tag a bűncselekményt nem feltétlenül tagi minőségében követi el, mely kérdéskörre a publikációban még részletesen visszatérek.

V.2. PASSZÍV MAGATARTÁSOK

Az előző részben a kizárás alapjául szolgáló aktív magatartások egyes, vitás csoportjai kerültek bemutatásra. Felmerül azonban a kérdés, hogy a tag passzív magatartása is alkalmas lehet-e a társaság céljának nagymértékű veszélyeztetésére, így szolgálva a kizárás alapjául.

Általánosságban kijelenthető, hogy eltérő előírás hiányában a tag tagsági jogait gyakorolni nem köteles. Így például a taggyűlésről való távolmaradás a tag kizárását nem alapozhatja meg, akármilyen fontos kérdés is kerül az adott taggyűlés napirendjére. A Győri Ítéltábla BDT 2005. 1270. számon közzétett döntésében is erre mutatott rá, mikor kifejtette, hogy a tagnak joga van részt venni a taggyűlésen, ám ez nem kötelessége, ezért a távolmaradás akkor sem alapozza meg a kizárást, ha a társaság életében mellőzhetetlenül fontos kérdésben kell döntenet. A döntés ellen előterjesztett felülvizsgálati eljárásban eljáró Legfelsőbb Bíróság BH2007.19. számon közzétett döntésében osztotta a Győri Ítéltábla álláspontját.

A tag passzivitása akkor sem szolgálhat a kizárás alapjául, ha az a tagsági jogviszonytól független, ám mégis hatást gyakorol a társaságra, akár céljainak elérését is fenyegetve. A Fővárosi Ítéltábla 16. Gf. 40.429/2009/4. számú határozatában az elsőfokú bírósággal egyezően úgy ítélte meg, hogy többlétevényállási elem hiányában önmagában az a körülmény, hogy a felperes kezességként helytáll az alperes tartozásáért a felszámolás elkerülése érdekében, nem alapozza meg a kizárást. A perbeli esetben az alperes harmadik személytől hitelt vett fel, melyet a felperes kezességvállalása biztosított. Mivel az alperes a hitelt nem fizette vissza, a hitelező a felperessel szemben indított felszámolási eljárást. A bíróság azért nem találta ezt elégségesnek a kizárásalapjául, mert valójában maga a társaság veszélyeztette saját céljának elérését, mikor a készfízető kezességet (ingyenesen) vállalta. Másrészt pedig rámutatott, hogy a felperest veszélyeztető felszámolási

eljárás oka, a készfizető kezesség a tag tagsági jogviszonyából, hanem a tag és a társaság által kötött, a tagsági státusztól független szerződésből eredt.

Hasonló logikai következtetés vonható le az ÍH2015. 30. számon közzétett döntésből is. Perbeli esetben a bíróság döntése szerint nem alapozta meg a kizárást, hogy a tag vezető tisztségviselői minőségében mulasztott.

A fentiek természetesen nem csak magánszemély tagokra irányadóak, a Legfelsőbb Bíróság BH2008. 70. számon közzétett döntésében az elsőfokú bíróság jutott arra a megállapításra, hogy a gazdasági társaság alperes tagsági jogviszonya ellenére sem köteles saját gazdasági tevékenységét alávetni a felperes társaság gazdasági tevékenységének.

A kérdés nem mai eredetű: pusztán tagsági jogok gyakorlásának az elmulasztása elégséges indok lehet-e a kizárásra? Kiss Károly „*A kft. tagjának társaságban maradásának létezik olyan, a tag magatartásában gyökerező minimális feltétele, amelynek hiányában a tag kizárható*” című cikkében²⁶ bemutatásra kerül egy olyan eset, melyben látszólag az alperesi passzivitás vezetett a kizárásra. Az alperest kizáró döntésében a választottbíróság ugyan arra jutott, hogy létezik a passzivitásnak olyan minimuma, mely megalapozhatja a kizárást, ám a valóságban azért adott helyet a keresetnek, mert az alperes védekezést nem terjesztett elő, sem más nyilatkozatot nem tett, így a választottbíróság azt sem tudta megállapítani, hogy a tag kívánja-e egyáltalán a kereset elutasítását. Véleményem szerint ezért ebből a tényállásból nem lehetett volna arra a következtetésre jutni, hogy van a tagi joggyakorlásnak minimum elvárható szintje, mivel a konkrét esetben az alperes eljárásjogi kötelezettségének nem tett eleget, hiszen védekezést sem terjesztett elő.

A tag passzivitása tehát főszabály szerint nem alapozza meg a kizárást, de ez nem jelenti, hogy az kizárt lenne. Erre szolgál például a Fővárosi Ítéltábla 13.Gf.40.171/2008/6. számon közzétett döntése is. A perbeli esetben az alperes a taggá válását megelőzően tagi szolgáltatásként nagy mennyiségű energiatároló vásárlását-, ezek ültetésével felperes megbízását-, saját költségen

²⁶ Kiss Károly: A kft. tagjának társaságban maradásának létezik olyan, a tag magatartásában gyökerező minimális feltétele, amelynek hiányában a tag kizárható (GJ, 2006/2., 22-24. o.)

hűthető-fűthető csarnok építését- és a felperesnek bérbe adását vállalta. Alperes azonban a vállalását annak ellenére nem teljesítette, hogy erre tekintettel válhatott a felperes tagjává. Mivel a felperes ezen alperesi ajánlat miatt változtatta meg a termelési szerkezetét, a bíróság megállapította, hogy az alperes nagymértékben veszélyeztette a társaság céljának elérését.

A fenti esetből azt a következtetést lehet levonni, hogy nemtevéssel megvalósuló veszélyeztetésről olyan esetekben lehet beszélni, amikor a tag tagsági jogviszonyából eredő kötelezettségét szegi meg. Elméletileg nincs kizárva, hogy a tag tisztán jogainak nem gyakorlásával a társaság célját oly mértékben veszélyeztesse, ami a kizáráshoz elégséges mértéket kimerítené, ám a gyakorlatban - különösen a vagyonegyesítő társaságok esetén - az ilyen tényállások ritkán szolgálnak kizáró ítélet alapjául.

V.3. A KIZÁRÁS ALAPJÁUL SZOLGÁLÓ MAGATARTÁS PONTOS MEGHATÁROZÁSA A HATÁROZATBAN

A kizárási perekben a 2006. évi Ctv. 71/A. § (3) bekezdéséből²⁷ - korábban az 1997. évi Gt 50. § (2) és a 2006. évi Gt. 48. § (2) bekezdéseiből - eredő követelmény, hogy a kizárási határozatban foglaltaktól eltérő más okra a társaság a per során nem térhet át. A bíróságok ezt a követelményt szűken értelmezik.

A PJD2018.12. számon közzétett esetben a felperesi betéti társaság ellen törvényességi felüyeleti eljárást indított az illetékes cégbíróság, mivel a székhelyén a hivatalos iratok kézbesítése akadályozott volt. A felperes az alperesi tag kizárásáról azon indokkal határozott, hogy az nem volt hajlandó együttműködni a társaság törvényes működésének helyreállításában, mivel az ahhoz „szükséges és szabályszerűen meghozott határozat ellenére a társaság létesítő okiratának módosítását” nem írta alá. Jogerős ítéletében a másodfokú bíróság megállapította, hogy a Ptk. 3:143. § (4) bekezdése a közkereseti és a betéti társaságokra a Ptk. 3:102. § (2) bekezdésében foglalt általános szabályhoz képest speciális rendelkezést tartalmaz azzal, hogy kógens rendelkezéssel valamennyi tag szavazatával egyhangúlag meghozott határozatot kíván meg a társasági szerződés módosításához. Mivel a perbeli esetben az alperes nem vett részt a felperesi

²⁷ Ctv. 71/A. § (3) A felperes a perindítást elhatározó társasági, szövetkezeti határozatban foglaltakon kívül más kizárási okra nem hivatkozhat és a keresettel érvényesített jog megváltoztatásának nincs helye. A felperes a keresettől az eljárás bármely szakaszában alperesi hozzájárulás nélkül elállhat.

székhely módosításához szükséges írásbeli döntéshozatalban, a korábban kifejtettekre tekintettel - egyhangúság hiányában - arról érvényes határozat sem született; ezért a határozatot hozó Pécsi Ítéltábla a kizárási keresetet elutasította, hiszen az annak alapjául szolgáló ok hiányzott. Kérdés persze, hogy ha a kizárási kereset alapjául a tagok azt állították volna, hogy az alperes nem szavazta meg a székhely módosítását, milyen ítélet született volna.

A PJD2017.19. számon közzétett döntés is ebben a témában szűkíti a felperesek lehetőségeit: „A kizárási perben figyelembe veendő tényeket a keresetindításra vonatkozó határozatban pontosan meg kell jelölni, így fel kell tüntetni a tagnak azt a konkrét cselekményét vagy mulasztását, amelyből arra lehet következtetni, hogy a társaságban maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné.” A perbeli esetben a Pécsi Ítéltábla kiemelte, hogy a tag kizárása alapjául szolgáló konkrét cselekményét vagy mulasztását a társaságnak a határozatban kell megjelölnie, nem pedig a tárgyaláson a bíróság kérdéseire, vagy a fellebbezésben kell részletesen előadni.

A Legfelsőbb Bíróság már az 1997. évi Gt. 50. § (2) bekezdése alapján hozott - így az a 71/A. § (3) bekezdésében továbbélő szabályozás miatt továbbra is irányadó - BH2004.472. számon közzétett döntésében levezette, hogy a kizárási feltételeinek fennálltát csakis a keresetben megjelölt okokra szűkítve vizsgálhatja, így ahogy a keresetben foglaltakhoz képest a fellebbezésben sincs erre lehetősége a felperesnek.

A fentiekől természetesen el kell határolni azt az esetet, mikor a per megindításának részletes okai nem szerepelnek a határozatban, ám azok a taggyűlésről készült jegyzőkönyvben pontosan feltüntetésre kerültek, ahogyan az a Legfelsőbb Bíróság BH2005.183. számon közzétett döntésében is kimondásra került.

V.4. A BÍRÓI JOGFEJLESZTÉS EREDMÉNYE A KIZÁRÁSI PEREKBEN: AZ ÉRDEKMŰLÁS

A kizárási perekben a bírói gyakorlat a jogszabályi rendelkezéseken túl is kialakított két, vizsgálandó körülményt, az érdekműlást és a határozat tartalmát.

Bár a Ptk. a kereset benyújtására határidőt a határozat meghozatalától szab, a tag magatartása és a határozat meghozatala tekintetében hallgat. A bírói gyakorlat azonban kialakította az érdekmúlás vizsgálatának követelményét.

A BH2004.517. számú ügyben a Legfelsőbb Bíróság hatályon kívül helyező végzése folytán megismételt elsőfokú eljárásban 2003. évben hozott ítélettel szembeni fellebbezés folytán a jogerős ítéletet hozó Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy az 1995. és 1996. között végzett társasház-kezelési tevékenységgel összefüggésben megvalósult pénzügyi, könyvviteli szabálytalanság - még ha büntetőjogi jogkövetkezéssel járt is - a perbeli kizárás alapjául nem szolgálhatott.

A közzétett döntés indokolásában a bíróság kiemelte, hogy a felperesi cég az alperesek cselekményei ellenére továbbra is működik, hasonló tevékenységeket látott el több más megbízás során is, piaci megítélésében nincs döntő jelentősége egyetlen társasházzal összefüggő múltbeli tevékenységének. A bíróság az ügy II. r. alperesének magatartásával kapcsolatban mutatott rá, hogy az ellene indult büntetőeljárás 1999. évben nyilvánosságra került, ám a felperes a jogkövetkezmények levonását évekig nem tartotta szükségesnek. Az alpereseknek a kizárásukról hozott társasági határozatot követő magatartása pedig a perben nem volt figyelembe vehető.

Erre a határozatra hivatkozással született ítéletet hagyott helyben a Fővárosi Ítéltábla is az aktív magatartások tagsági jogok részében már tárgyalt PJD2018.18. számon közzétett döntésében. A Ptk. körében is irányadó BH2004.517.-re támaszkodva a bíróság arra a megállapításra jutott, hogy *„ha a társaság az okot szolgáltató tagi magatartás jogkövetkezményét annak bekövetkezésétől hosszabb ideig nem vonja le, a kizárás oka elenyészik, illetve a kizárásban érdekmúlás következik be”*. Ezért nem került sor a perben a tag szisztematikus, társaság érdekeivel ellentétes magatartásának értékelésére.

A tag ellen indított eljárás részben már tárgyalt PJD2016.18. és BDT2019.4021. számú döntések is tartalmazzák az érdekmúlás körében releváns megállapításokat. Ezek a döntések látszólag ellentétesek, mivel a PJD2016. 18. számú ügyben a kizárást megalapozta a tag bűncselekménye, a BDT2019.4021. számú ítéletben pedig nem. Valójában a két tényállás közötti fontos különbség,

hogyan a PJD2016.18. esetben konkrétan a jogerős bűnösséget megállapító ítéletet, addig a BDT2019.4021. esetében a büntetőeljárásban is vizsgált magatartásokat jelölték meg a tagok a kizárás alapjaként. Mivel a tagok a BDT2019.4021. esetben is bevárták a büntetőeljárás befejeződését a kizárásról szóló határozat meghozatalával, így a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a magatartás és a határozat között eltelt hosszú időre, 6 évre tekintettel érdekmúlás miatt a kereset nem volt alapos.

Hasonló döntést hozott a Fővárosi Ítéltábla is a 10.Gf.275/2009/5. számon közzétett ítéletéből is kiolvasható az érdekmúlás, azaz hogy a kizárás oka elenyészik, így nem lesz alkalmas a tagsági jogviszony megszüntetésére, ha a társaság a taggal szemben a sérelmezett magatartástól számított hosszú időn - például éveken - át nem érvényesít igényt. További példa a Győri Ítéltábla Gf.II.20.185/2010/5. számú döntése, melyben a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy ha a tag magatartásának gyakorlásától ésszerű időn belül nem születik kizáró határozat, abból az következik, hogy a magatartás lényegesen nem is veszélyeztette a társaság működését.

A fentiekből a bírói jogfejlesztés keretében kikristályosodott követelmény világos: a társaságnak a tag magatartásától számított ésszerű időn belül kell határozatot hoznia, ellenkező esetben a kizárás indoka elenyészik. A követelmény indokai is világosak.

Egyrészt a bíróság feladata a tagi magatartás vizsgálata, és bármennyire is nem kötelező alapja a kár bekövetkezése, a valós, nagymértékű veszély megállapítása ellen hat, ha a tag magatartását követő hosszabb idő elteltével sincs kézzel fogható eredménye az abból eredő veszélynek. Másrészt, ha a társaság hosszabb időn keresztül nem lépett fel a taggal szemben, a cselekményt követően évekkel később meghozott határozat esetén nehéz belátni, hogy a tag magatartása a tanúsításkor valóban ellentétes volt a társaság céljával, nem pedig utólag próbál a társaság indokot keresni a kizáráshoz, például egy későbbi, tagok közötti vita okán, annak rendezése, vagy az egyik tag magánérdeke érvényesítésének érdekében.

V.5. AZ ÜGYVEZETŐI TISZTSÉGET IS ELLÁTÓ TAG KIZÁRÁSA

Az eddig bemutatott esetek között többször is előfordult, hogy a bíróságnak olyan tényállásban kellett döntenie, mikor a tag magatartását ügyvezetői (vezető tisztségviselői) minőségében tanúsította.

A gyakorlatot áttekintve azonban egyértelműen megállapítható, hogy a tag kizárásának alapjául a tagi minőségben tanúsított magatartások szolgálnak.

A BDT2011.2451. számon közzétett döntésben elvi érveléssel került kifejtésre, hogy „Az ügyvezető tag vezető tisztségviselői kötelezettségzegése az ügyvezetés szabályai szerint értékelendő, jogkövetkezménye nem lehet tagkizárás, mert azt csak a tagi minőségben kifejtett tevékenység alapozhatja meg”. Döntésében a Debreceni Ítéltábla külön kiemelte, hogy a „kizárás szabályainak alkalmazása során primátusa a tagi minőségnek van”. Rámutatott továbbá, hogy nem értékelhető tagi magatartásként, hogy a vezető tisztségviselői tisztséget ellátó tag ügyvezetői feladatait milyen eredménnyel végzi, ügyvezetőként hozott döntései mennyiben helytelenek vagy célszerűtlenek, különös tekintettel arra, hogy az ügyvezetői kötelezettségek megszegésére speciális szankciókat rendelt a jogalkotó.

A Debreceni Ítéltábla Gf. III. 30.337/2010/9. számú ítéletében is ebben a szellemben hozott ítéletet, mikor kifejtette, hogy nem minősül tagsági jogviszonnyal összefüggő, a társaság jövőbeli céljainak elérését veszélyeztető magatartásnak az, amikor a tag mint ügyvezető jogellenes mulasztása gazdasági hátrányt okoz a társaságnak.

Az ÍH2015. 30. számú közzétett döntésében a Fővárosi Ítéltábla a 2006. évi Gt. szabályai alapján úgy fogalt állást, hogy alapvető jelentősége a tagkizárás alapjául megjelölt okok vizsgálatakor annak van, hogy az alperes a terhére rótt cselekményeket, illetve mulasztásokat tagként avagy ügyvezetőként kifejtett tevékenységével összefüggésben követte-e el, elvi érveléssel kimondva, hogy „Nem alapozhatja meg a tagsági jogviszony kizárással való megszüntetését a vezető tisztségviselői kötelezettség megszegése, a társaság képviselőjeként elkövetett cselekmény vagy mulasztás”.

A már többször tárgyalt PJD2016.18. és BDT2019.4021. számon közzétett eseteknek is fontos aspektusa volt a kizárni kért tagok vezető tisztségviselői minősége. A BDT2019.4021. számú ítéletben a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú, keresetnek helyt adó ítéletet megváltoztatását csak részben indokolta az érdekmúlással. A döntés másik indoka az volt, hogy az alperes vezérigazgatói megbízatása megszűnésével a társaság képviseletére, önálló intézkedésekre vonatkozó jogai is megszűntek, így álláspontja szerint a múltbeli események alapján nem lehetett megállapítani a jövőre nézve, hogy az alperes terhére rótt magatartás a jövőben is komoly veszélyt jelentene a felperes céljainak elérésére.

A PJD2016. 18. számon közzétett döntés azonban ellentétes a fent ismertetett töretlen gyakorlattal. A perbeli esetben a másodfokú bíróság annak ellenére hagyta helyben az elsőfokú ítéletet, hogy az alperes ügyvezetői minőségében elkövetett bűncselekményével okozott vagyoni hátrányt a felperesnek. A konkrét esetben azonban az eljáró Pécsi Ítéltábla megállapította, hogy az alperes célja a felperes terhére elkövetett bűncselekménnyel az volt, hogy a felperes vagyonát más társaságba mentse át. Így hiába követte el vezető tisztségviselői minőségében a terhére rótt bűncselekményt, a bíróság álláspontja szerint nem volt releváns, hogy egyben többletjogosultságokkal rendelkező tisztségviselő volt-e, a cselekményeire tekintettel egyértelműen megállapíthatónak látta, hogy az alperes társaságban maradása nagymértékű veszélyt jelentene a felperesre, céljainak elérésére.

Végezetül, érdekességként kitérek arra, hogy bár a tag ügyvezetői minőségében gyakorolt magatartása főszabály szerint nem alapozza meg a tag kizárását, ám az ügyvezető tagként gyakorolt magatartása igen. Ilyen tartalmú döntést hozott a Fővárosi Ítéltábla a BDT2012.2825. számon közzétett határozatában a 2006. évi Gt. szabályainak alkalmazásával. Mivel a Gt. 21. § (1) bekezdése és 149. §-a értelmében az ügyvezető e feladatkörébe tartozó eljárása a társaság eljárásának minősül. A gazdasági társaság törvényes képviselőjének e feladatkörében tanúsított magatartása a társaság magatartásaként értékelendő. Erre figyelemmel a kft. gazdasági társaság tagjának törvényes képviselője által tett, a kft. számára súlyos érdeksérelmet okozó intézkedés - az egyéb feltételek fennállása esetén - tagkizárás alapja lehet.

VI. Összegzés

A fentiekben a bírói gyakorlat tükrében rendszereztem a tagkizárásra vonatkozó anyagi jogi szabályokat. A publikáció mellékletét a tagkizárásra vonatkozó szabályok változását bemutató táblázat képezi.

Az anyagi jogi szabályozást áttekintve megállapítható, hogy a terület a korábbi szabályozásoz képest kis változásokkal a mai napig változatlan tartalommal maradt fenn

A szöveg értelmezése azonban az elmúlt évtizedekben egyértelműsödött, a bírói gyakorlat úgy alakított pár új, jól elkülöníthető tényállást, hogy mindemellett az intézmény lényege megmaradt, a generálklauzula jelenleg is képes bármely (akármely) a társaság célját nagymértékben veszélyeztető magatartás tagok általi szankcionálására.

A publikáció folytatásában a tagkizárásra vonatkozó eljárási szabályokat vizsgálom.

Felhasznált Irodalom

- Dr. Dzsula Marianna: Összefoglaló a "Kógencia és diszpozitivitás az új Ptk. jogi személyekről szóló könyvében" című vitaanyagban felvetett kérdésekben a Civilisztikai Kollégiumvezetők 2014. május 21-23. napjain tartott tanácskozása által kialakított álláspontokról. In: Kúriai Döntések - Bírósági Határozatok 2014/9. 989-991.old]
- Balásházy Mária: A társasági szerződés megszegése és a tagkizárás intézménye (GJ, 2002/4., 3-10. o.)
- Dr. Szalay Zsuzsa: A tagkizárás egyes szabályai az új Ptk.-ban (KD, 2014/11., 1196-1204. o.)
- Pálinkásné dr. Mika Ágnes: A tag kizárása bírósági határozattal II. (Céghírnök, 2000/1., 12-14. o.)
- Ujlaki László: Tagkizárás kétszemélyes korlátolt felelősségű társaságból (GJ, 2001/6., 26. o.)
- Dr. Mohai Máté: Felelősség és helytállási kötelezettség a társaságok jogában (Pécs, 2017. június)
- Dr. Farkas Csaba: A tagkizárás a bírói döntések függvényében II. (CH, 2005/7., 3-5. o)
- Dr. Szalay Zsuzsa: A tagkizárás egyes szabályai az új Ptk.-ban (KD, 2014/11., 1196-1204. o.)
- Kiss Károly: A kft. tagjának társaságban maradásának létezik olyan, a tag magatartásában gyökerező minimális feltétele, amelynek hiányában a tag kizárható (GJ, 2006/2., 22-24. o.)

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

- a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény
- a polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 2006. évi hatálybalépésével összefüggő átmeneti és felhatalmazó rendelkezésekről szóló 2013. évi CLXXVII. törvény
- a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény
- a cégbejegyzési eljárás és a cégnyilvántartás egyes kérdéseiről szóló 21/2006. (V. 18.) IM rendelet
- a gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény
- a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény
- a gazdasági társaságokról szóló 1988. évi VI. törvény

- a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény

Melléklet: A tagkizárára vonatkozó szabályok alakulása a három társasági törvényben

Gt. (1997. CXLI. tv.)	Gt. (2006. IV. tv.)	Ptk. (2013. V. tv.) + Ctv. (2006. V. tv.)
<p>1998. VI. 16. – 2006. VI. 30.</p> <p>49. § (1) A gazdasági társaság tagját a bíróság a gazdasági társaságnak a tag ellen indított keresete alapján kizárja a társaságból, ha a tagnak a társaságban maradása a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyeztetné.</p>	<p>2006. VII. 01. – 2014. III. 15.</p> <p>47. § (1) A gazdasági társaság tagját a bíróság a gazdasági társaságnak a tag ellen indított keresete alapján kizárja a társaságból, ha a tagnak a társaságban maradása a társaság céljának elérését nagymértékben veszélyeztetné.</p>	<p>2014. III. 15. – 2018. I. 01.</p> <p>3:107. § (1) A gazdasági társaság tagja a társaságnak az érintett tag ellen indított keresete alapján bírósági határozattal a társaságból kizárható, ha a társaságban való maradása a társaság céljainak elérését nagymértékben veszélyeztetné.</p>
<p>49. § (2) Nem indítható kizárára irányuló kereset a részvényes ellen. A tag nem zárható ki a gazdasági társaságból, ha a gazdasági társaságnak csak két tagja van. Nem zárható ki az a tag, aki legalább a háromnegyedével rendelkezik.</p>	<p>47. § (2) Nem indítható kizárára irányuló kereset a részvényes ellen. A tag nem zárható ki a gazdasági társaságból, ha a gazdasági társaságnak csak két tagja van. Nem zárható ki az a tag, aki legalább a szavazatok háromnegyedével rendelkezik.</p>	<p>3:107. § (2) Kizárási per kétszemélyes társaságnál nem indítható. Nem zárható ki a társaságból a nyilvánosan működő részvénytársaság részvényese, valamint az a tag, aki a legfőbb szerv ülésén a szavazatok legalább háromnegyedével rendelkezik.</p>
<p>49. § (3) A perindításról a gazdasági társaság legfőbb szerve háromnegyedes szótöbbséggel határoz. A határozatot írásba kell foglalni. Az érintett tag a perindítás kérdésében nem szavazhat. A keresetet a határozat meghozatalától számított tizenöt napos jogvesztő határidőn belül lehet előterjeszteni a társaság székhelye szerint illetékes megyei (fővárosi) bíróságnál.</p>	<p>47. § (3) A perindításról a gazdasági társaság legfőbb szerve háromnegyedes szótöbbséggel határoz. A határozatot írásba kell foglalni. Az érintett tag a perindítás kérdésében nem szavazhat. A keresetet a határozat meghozatalától számított tizenöt napos jogvesztő határidőn belül lehet előterjeszteni.</p>	<p>3:107. § (3) Kizárási per esetén a tag tagsági jogviszonya megszűnik.</p> <p>3:108. § (1) A tag kizárási iránti kereset megindításához a társaság legfőbb szervének az összes tag legalább háromnegyedes szótöbbségével meghozott, a kizárási okát megjelölő határozata szükséges. Az érintett tag ebben a kérdésben nem szavazhat.</p> <p>3:108. § (2) Az (1) bekezdés szerinti határozaton alapuló keresetet a legfőbb szerv határozatának meghozatalától számított tizenöt napos jogvesztő határidőn belül kell megindítani.</p>
<p>49. § (4) A perindítást elhatározó társasági határozat bírósági felülvizsgálata iránt külön per nem indítható, annak jogsértő voltára azonban a kizárási perben az alperes hivatkozhat.</p>	<p>47. § (4) A perindítást elhatározó társasági határozat bírósági felülvizsgálata iránt külön per nem indítható, annak jogsértő voltára azonban a kizárási perben az alperes hivatkozhat.</p>	<p>Ctv. 71/A. § (4) A perindítást elhatározó társasági, szövetkezeti határozat bírósági felülvizsgálata iránt külön per nem indítható, annak jogsértő voltára azonban a kizárási perben az alperes hivatkozhat.</p> <p>Ctv. 71/A. § (7) A perindítást elhatározó társasági, szövetkezeti határozat bírósági felülvizsgálata iránt külön per nem indítható, annak jogsértő voltára azonban a kizárási perben az alperes hivatkozhat.</p>

<p>50. § (1) A tag kizárása iránti perben a bíróság első és másodfokon is soron kívül jár el. A tárgyalást - ha egyéb intézkedésre nincs szükség - legkésőbb a keresetlevélnek a kézhezvételétől, választottbírói eljárás megkezdésétől, választottbírói eljárás megkezdésétől, választottbírói eljárás megkezdésétől, választottbírói eljárás megkezdésétől, választottbírói eljárás megkezdésétől számított tizenötödik napra kell kitűzni.</p>	<p>48. § (1) A tag kizárása iránti perben a tárgyalást - ha egyéb intézkedésre nincs szükség - legkésőbb a keresetlevélnek a kézhezvételétől, választottbírói eljárás megkezdésétől, választottbírói eljárás megkezdésétől számított tizenötödik napra kell kitűzni.</p>	<p>Ctv. 71/A. § (1) A gazdasági társaság és a szövetkezet tagjának kizárása iránti perben a tag kizárása iránti kereset más keresettel nem kapcsolható össze, viszontkereset előterjesztésének nincs helye. A felperes az eredetileg előterjesztett kereseti tényálláshoz képest más ténybeli indokra a kizárási per folyamán nem térhet át.</p>
<p>50. § (2) A tag kizárása iránti kereset más keresettel nem kapcsolható össze, viszontkereset előterjesztésének nincs helye. A felperes az eredetileg előterjesztett kereseti tényálláshoz képest más ténybeli indokra a kizárási per folyamán nem térhet át.</p>	<p>48. § (2) A tag kizárása iránti kereset más keresettel nem kapcsolható össze, viszontkereset előterjesztésének nincs helye. A felperes az eredetileg előterjesztett kereseti tényálláshoz képest más ténybeli indokra a kizárási per folyamán nem térhet át.</p>	<p>Ctv. 71/A. § (2) A tag kizárása iránti kereset más keresettel nem kapcsolható össze, viszontkereset előterjesztésének nincs helye. A felperes az eredetileg előterjesztett kereseti tényálláshoz képest más ténybeli indokra a kizárási per folyamán nem térhet át.</p>
<p>50. § (3) A kizárási perben szünetelésnek, felfüggesztésnek, bírósági meghagyás kibocsátásának nincs helye; a felperes a keresettől a per bármely szakában alperesi hozzájárulás nélkül elállhat.</p>	<p>48. § (3) A kizárási perben szünetelésnek, felfüggesztésnek, bírósági meghagyás kibocsátásának nincs helye; a felperes a keresettől a per bármely szakában alperesi hozzájárulás nélkül elállhat.</p>	<p>Ctv. 71/A. § (3) A felperes a perindítást elhatározó társasági, szövetkezeti határozatban foglaltakon kívül más kizárási okra nem hivatkozhat és a keresettel érvényesített jog megváltoztatásának nincs helye. A felperes a keresettől az eljárás bármely szakaszában alperesi hozzájárulás nélkül elállhat.</p>
<p>50. § (3) A kizárási perben szünetelésnek, felfüggesztésnek, bírósági meghagyás kibocsátásának nincs helye; a felperes a keresettől a per bármely szakában alperesi hozzájárulás nélkül elállhat.</p>	<p>48. § (3) A kizárási perben szünetelésnek, felfüggesztésnek, bírósági meghagyás kibocsátásának nincs helye; a felperes a keresettől a per bármely szakában alperesi hozzájárulás nélkül elállhat.</p>	<p>Ctv. 71/A. § (2) A tag kizárása iránti kereset más keresettel nem kapcsolható össze, viszontkereset előterjesztésének nincs helye. A felperes az eredetileg előterjesztett kereseti tényálláshoz képest más ténybeli indokra a kizárási per folyamán nem térhet át.</p>

		kibocsátásának nincs helye; a felperes a keresettől a per bármely szakában alperesi hozzájárulás nélkül elállhat.	
<p>50. § (4) A bíróság az alperes tagsági jogainak gyakorlását az eljárás jogerős befejezéséig kérelemre felfüggesztheti. A felfüggesztés a tagnak az adózott eredmény felosztása során reá eső részhez való jogát nem érinti. A felfüggesztést elrendelő végzés ellen fellebbezésnek nincs helye, a bíróság azonban az ilyen végzést kérelemre maga is megváltoztathatja.</p>	<p>48. § (4) A bíróság az alperes tagsági jogainak gyakorlását az eljárás jogerős befejezéséig kérelemre felfüggesztheti. A felfüggesztés a tagnak az adózott eredmény felosztása során reá eső részhez való jogát nem érinti. A felfüggesztés ideje alatt keletkezett tartozásokért a tagsági jogaiban felfüggesztett tag korlátlan felelőssége nem áll fenn. A felfüggesztést elrendelő végzés ellen fellebbezésnek nincs helye, a bíróság azonban az ilyen végzést kérelemre maga is megváltoztathatja.</p>	<p>3:108. § (3) A bíróság az érintett tag tagsági jogait - kérelemre - a bíróság jogerős döntéséig felfüggesztheti, ha a tagsági jogok gyakorlása a társaság súlyos érdeksérelmével járna. A felfüggesztés a tag nyereségre vonatkozó igényét nem érinti.</p> <p>3:108. § (4) A felfüggesztés ideje alatt keletkezett kötelezettség a felfüggesztés hatálya alatt álló tagot a tagok egymás közötti viszonyában akkor sem terheli, ha a társaság tartozásaiért harmadik személlyel szemben köteles helytállni...</p>	<p>Ctv. 71/A. § (5) Az alperes tagsági jogait felfüggesztő végzés és a felfüggesztő bírósági határozat ellen fellebbezésnek nincs helye, a bíróság azonban az ilyen végzést kérelemre maga is megváltoztathatja</p>
<p>50. § (5) A törvény által kötelezőként felsorolt esetek kivételével a tagsági jog felfüggesztésének időtartama alatt a gazdasági társaság a társasági szerződését nem módosíthatja, újabb tag kizárását nem kezdeményezheti, nem dönthet a társaság átalakulásáról, illetve jogutód nélküli megszűnéséről sem.</p>	<p>48. § (5) A tagsági jog felfüggesztésének időtartama alatt - ha törvény kivételt nem tesz - a gazdasági társaság a társasági szerződését nem módosíthatja, újabb tag kizárását nem kezdeményezheti, nem dönthet a társaság átalakulásáról, illetve jogutód nélküli megszűnéséről sem.</p>	<p>3:108. § (5) A tagsági jog felfüggesztésének időtartama alatt a létesítő okirat nem módosítható, más tag kizárása nem kezdeményezhető és nem hozható döntés a társaság átalakulásáról, egyesüléséről, szétválásáról, valamint jogutód nélküli megszűnéséről.</p>	<p>Ctv. 71/A. § (5) Az alperes tagsági jogait felfüggesztő végzés és a felfüggesztő bírósági határozat ellen fellebbezésnek nincs helye, a bíróság azonban az ilyen végzést kérelemre maga is megváltoztathatja</p>
<p>50. § (6) A kizárási perben hozott határozat elleni fellebbezés előterjesztésének határideje nyolc nap. A jogerős ítélet ellen perújítás nem kezdeményezhető.</p>	<p>48. § (6) A jogerős ítélet ellen felülvizsgálat és perújítás nem kezdeményezhető.</p>	<p>Ctv. 71/A. § (4) A jogerős ítélet ellen felülvizsgálat és perújítás nem kezdeményezhető.</p>	<p>Ctv. 71/A. § (6) Az ítélet ellen felülvizsgálatnak és perújításnak nincs helye.</p>